

§ 566

Lausunto Tilastokeskukselle ja Luonnonvarakeskukselle tilastotuotannon muutoksista

HEL 2024-011513 T 00 01 06

Lausunto

Tilastokeskus ja Luonnonvarakeskus ovat pyytäneet Helsingin kaupungilta lausunnon (TK/2330/00-07/2024 ja LUKE/2820/07 00 02 00/2024) Tilastotuotannon muutokset -muistioon, jossa on kuvattu suunniteltuja muutoksia budjettirahoitteiseen tilastotuotantoon. Helsingin kaupunginhallitus antoi muistioon seuraavan lausunnon.

Yleiset kommentit muistioon ja sen vaikutuksiin

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmassa (20.6.2023) Vahva ja välittävä Suomi todetaan, että "Tilastokeskuksen resursseja pyritään vahvistamaan, jotta yhteiskunnalliset tietovarannot saadaan aiempaa nopeammin päätöksenteon ja tutkimuksen käyttöön". Tämä kirjaus on ristiriidassa käsillä olevassa lausuntopyyntössä mainitun kirjauksen "Samaan aikaan velvoitteiden kasvaessa tilastotoimen resurssit supistuvat" ja Tilastotuotannon muutokset -muistiossa esitettyjen muutosehdotusten kanssa.

Tilasto- ja tutkimustiedolla on keskeinen rooli kaupungin johtamisessa. Laadukkaalla tiedolla, yhteen toimivalla datalla ja siihen nojaavalla analytiikalla ennakoidaan asiakastarpeita, toimitaan vaikuttavammin ja parannetaan kaupungin päätösten ja toimien vaikuttavuutta sekä tuottavuutta. Helsinki hyödyntää toiminnassaan tilastoviranomaisten tuottamia aineistoja laajasti. Lisäksi Helsingin kaupunki toimii tilastoviranomaisten kumppanina useissa kehittämishankkeissa ja myös rahoittaa näitä hankkeita sekä hankkii käyttöönsä tilastoviranomaisten maksullisia aineistoja. Kehitys, jossa yhteiskunnan toiminnassa ja kehittämisessä tarvittavien tilastojen tuotantonojaa yhä enemmän erillisrahoitukseen lisää kuntien kustannuksia eikä edesauta Helsingin pyrkimyksiä parantaa tietoon ja tutkimukseen perustuvaa päätöksentekoa ja päätöksiin liittyvien vaikutusten arviointia.

Lisäksi tilastojen tietosisäلتöjen karsiminen ja julkaisuaiakataulujen harventaminen eivät tue tavoitteena olevaa tiedolla johtamisen kehittämistä eivätkä ajantasaiseen tilannekuvaan perustuvaa johtamista ja päätöksentekoa.

Digitalisaatiokehitys tuo jatkuvasti mukanaan uusia ja aiempaa tehokkaampia mahdollisuuksia myös tilastotuotantoon. Onkin hyvä, että Ti-

lastokeskus ja Luonnonvarakeskus ovat käyneet läpi mahdollisuuksia kehittää toimintatapoja ja kasvattaa tilastotuotannon automaatiota ja myös löytäneet kehittämiskohteita, joiden avulla voidaan kattaa merkittävä osa säästötarpeesta. Myös tilastotuotteiden karsiminen ja yhdistäminen on yleisellä tasolla järkevää, mikäli vastaavat tiedot löytyvät toisista lähteistä ja ovat siten joka tapauksessa käytettävissä, mikäli tilastojen relevanssi on jäänyt vähäiseksi yhteiskunnan muuttuessa tai mikäli tilaston hyödyntäminen laatu- tai luotettavuussyistä jää vähäiseksi. Sen sijaan laadukkaiden ja sidosryhmien toiminnassaan tarvitsemien tilastojen karsimista, niiden tietosisällön ja julkaisu- tai heikentämistä tai niiden rahoituksen siirtämistä sidosryhmille Helsinki ei voi hyväksyä.

Helsingin kaupunki toteaa lisäksi, että kehittämällä tilastoviranomaisten ja kaupunkien välille uudenlaisia nykyistä pidemmälle meneviä ja kansallisten tietovarantojen hyödyntämisen tehokkaammin mahdollistavia yhteistyömalleja voidaan lisätä paitsi kansallisista tietovarannoista saatavia hyötyjä myös julkishallinnon tuottavuutta kokonaisuutena.

Kommentit aihealueeseen 1. Talous ja globalisaatio tilastojen muutoksiin

Kansantalouden tilaa ja kehitystä kuvaavat tilastot, erityisesti kansantalouden tuottavuusmittarit sekä veroja ja veroluonteisia maksuja kuvaavat tilastot, ovat Helsingin kannalta tärkeitä. Niihin suunnitellut heikennykset ovat valitettavia, mutta eivät aiheuta merkittävää haittaa toiminnalle, mikäli erityisesti kansantalouden tuottavuusmittareiden ja veroja ja veroluonteisia maksuja kuvaavien tietojen julkaiseminen turvataan kerran vuodessa osana vuositilinpidon tietoja.

Yritystilastot ovat Helsingin kannalta erittäin tärkeitä ja niihin suunnitellut heikennykset aiheuttaisivat merkittävää haittaa toiminnalle. Yrityskentässä tapahtuvat muutokset vaikuttavat paitsi kuntien verotuloihin myös esimerkiksi työllisyystilanteeseen ja sitä kautta laajasti muihin kuntapalveluihin. Muutokset tapahtuvat usein nopeasti, minkä vuoksi muutoksia tulisi voida seurata jopa nykyistä neljännesvuosittaista seuranta ajantasaisemmin, esimerkiksi kuukausittain julkaistavien tilastojen pohjalta. Vuosittain julkaistuna ajantasainen seuranta ja nopeisiin muutoksiin reagointi ei ole mahdollista. Lisäksi Tilastotuotannon muutokset -muistiosta ei käy tarkemmin ilmi, millaisia muutoksia aloittaneet ja lopettaneet yritykset -tilaston julkaiseminen ”nykyistä karkeammalla tietotasolla” tarkoittaa käytännössä. Aluetiedon osalta tiedot tulee julkaista vähintään kuntatasoisina.

Julkisten menojen hintaindeksiin suunnitellut heikennykset ovat valitettavia, mutta erityisesti on varmistettava, että kuntien peruspalveluiden hintaindeksi tuotetaan myös jatkossa.

Maarakennuskustannusindeksiä käytetään aktiivisesti Helsingin kaupungin infrarakentamisen ja yleisten alueiden kunnossapidon urakkasopimuksissa. Urakkasopimukset sidotaan indekseihin. Lisäksi maarakennusindeksin alaindeksejä käytetään pitkien urakkasopimusten ja hankepäätösten indeksisidonnaisuuksien määrittämiseen sekä suunnitelmien kustannusarvioiden vertaamiseen urakkahintoihin. Helsingin kaupunki tilaa infrarakentamista yli 400 miljoonalla ja yleisten alueiden kunnossapitoa n. 100 miljoonalla eurolla. Vastaavia tietoja ei ole saatavilla muualta, joten Helsingin kaupunki pitää erittäin tärkeänä, että maarakennuskustannusindeksiä ja sen alaindeksejä ei lakkauteta, vaan niitä ylläpidetään myös jatkossa.

Kommentit aihealueeseen 3. Yhteiskunta ja yhdenvertaisuus tilastojen muutoksiin

Tilastokeskuksen tuottamat väestö- ja yhteiskuntatilastot ovat Helsingin kaupungin toiminnan kannalta erittäin tärkeitä ja niitä hyödynnetään laasti. On hyvä, että muistiossa esitetyt lakkautukset ja supistukset eivät kohdistu näihin tilastoihin.

Kuntasektorin/paikallishallinnon, valtion ja yksityisen sektorin palkkatilastoja ovat tärkeitä ja kaupungin toiminnassa hyödynnettyjä tietoja. Näihin tilastoihin suunnitelluilla muutoksilla ei ole kuitenkaan merkittäviä vaikutuksia Helsingin kaupungin toimintaan, mikäli vastaavat tiedot on jatkossa saatavilla palkkarakennetilastosta yhteneväisillä käsitteillä. On kannatettavaa, että erillisistä tiedonkeruista luovutaan ja tilasto tuotetaan jatkossa tulorekisterin tietojen pohjalta.

Työolotilaston lakkauttamisella ei ole merkittäviä vaikutuksia Helsingin kaupungin toimintaan vaikkakin tilasto antaa hyödyllistä taustatietoa työolojen kehityksestä Suomessa pitkällä aikavälillä. Tietoa työoloista ja niiden kehityksestä saadaan kuitenkin myös muista lähteistä. Lisäksi tilasto julkaistaan harvoin ja koko Suomen tasolla, jolloin tilasto ei anna riittävän tarkkaa ja ajantasaista tilannekuvaa Helsingin tilanteesta.

Koulutusta ja tutkimusta koskeva tilastokokonaisuus on Helsingin kaupungille erittäin tärkeä väestön koulutustason, alueen koulutussektorin sekä koulutuksesta valmistuneiden sijoittumisen seurannan ja kansallisen vertailutiedon saamisen kannalta. On siis hyvä, ettei muistiossa esitetyt lakkautukset ja supistukset eivät kohdistu näihin tilastoihin.

Kulttuuritilaston lakkauttaminen olisi valitettavaa, sillä tilastokokonaisuus kokoaa yhteen hyödyllistä tietoa laajalta kulttuuritoiminnan alueelta. Tilaston lakkauttamisella ei olisi kuitenkaan merkittäviä vaikutuksia Helsingin kaupungin toimintaan, sillä kaupungin toiminnan kannalta keskeisiä tietoja on saatavilla muiden tiedontuottajien ylläpitämistä lähteistä ja kaupungin omista järjestelmistä. Helsingin kaupunki kerää myös itse säännöllisesti tietoa kulttuurin kuluttamisesta. Kulttuuritilaston

tiedot ovat pääosin valtakunnallisia ja lisäksi yksittäisiin tilastotietoihin liittyy tunnistettuja puutteellisuuksia, jolloin tilaston alueellinen tarkkuus ja tilaston laatu eivät riitä ajantasaisen tilannekuvan muodostamiseen Helsingin osalta.

Joukkoviestintätilaston lakkauttamisella ei olisi merkittäviä vaikutuksia Helsingin kaupungin toimintaan.

Vapaa-ajan osallistuminen -tilaston lakkautus olisi valitettavaa, mutta sillä ei olisi merkittäviä vaikutuksia Helsingin kaupungin toimintaan. Helsingin kaupunki kerää itse säännöllisesti tietoa helsinkiläisten harrastustoimintaan osallistumisesta. Vapaa-ajan osallistuminen -vuositilaston tietoja on tuotettu noin 10 vuoden välein, mikä on liian harva julkaisuväli riittävän ajantasaisen tilannekuvan muodostamiseen Helsingin osalta.

Terveysteen ja sosiaaliturvaan liittyvät tilastot ovat Helsingin kannalta erittäin tärkeitä ja laajasti käytettyjä. On hyvä, että muistiossa esitetyt lakkautukset ja supistukset eivät kohdistu näihin tilastoihin.

4. Kestävä kehitys ja ympäristö tilastojen muutoksiin

Energian hinnat tilastoon liittyvät muutokset olisivat valitettavia, sillä toteutuessaan ne heikentäisivät mahdollisuuksia ajantasaisen tilannekuvan muodostamiseen. Julkaisutiheyden muutos heikentäisi tilaston hyödyntämismahdollisuuksia merkittävästi.

Ympäristöön ja luontoon liittyvät kysymykset ovat erittäin tärkeitä myös Helsingin kaupungin kannalta. On hyvä, että muistiossa esitetyt lakkautukset ja supistukset eivät kohdistu näihin tilastoihin. Sen sijaan Helsingin kaupungin kannalta on tärkeää, että ympäristötilastoja kehitetään edelleen ja tietoja julkaistaan jatkossa myös kuntatasoisesti.

Maa-, metsä ja kalatalouden tilastoihin suunnitelluilla muutoksilla ei ole merkittäviä vaikutuksia Helsingin kaupungin toimintaan.

Liikenteen ja matkailun tilastoihin suunnitelluilla muutoksilla ei ole merkittäviä vaikutuksia Helsingin kaupungin toimintaan. Tilastot, joihin muutoksia on suunniteltu, ovat edelleen käyttökelpoisia, vaikka ne julkaistaisiin jatkossa neljännesvuosittain.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Ari Jaakola, tilasto- ja tietopalvelupäällikkö, puhelin: 310 43608
ari.jaakola(a)hel.fi

16.09.2024

Asia/16

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Lausunto on ehdotuksen mukainen.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Ari Jaakola, tilasto- ja tietopalvelupäällikkö, puhelin: 310 43608
ari.jaakola(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano